

tíðindablaðið sosialurinn

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgávudagar: týsdag, hósdag og leygardag

Lýsingar skulu vera okkum í hendi í seinasta lagi kl. 10 dagin fyri útgávudagin

Útgevart:
P/f Sosialurinn
Abyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller
Fyrítakstjóri:
Krisjan Dahl
Blaðfólk:
Høgni Djurhuus
Randi Jacobsen
Dagny Joensen
Uppseting:
P/f Sosialurinn
Prent:
P/f Pressan 1981

Asbestdeyðin og kapitalurin

SÓU tít sjónvarpsfilmin um asbest týskvældið? Gjerdur tit ikki tað, so roynið at siggja hann onkursvegna. Okkara áheitan skal beinanvegin her vera á sjónvarpið um at endursenda filmin.

HETTA er sjónvarpsfjølmiðilin, tá hann er bestur, tá hann veruliga kemur til sín rætt og kann geva tær og mær eina hjálpandi hond: at vekja okkum burtur úr tí lyguverð, sum í størri og størri mun leggur sína køvandi og drepanði hond niður yvir okkum øll.

FILMURIN um asbest og asbest-sjúklingar átti at verið gjerdur fyri langari tíð síðani. Men ikki fyrr enn nú hevur tað so eydnast nokrum dugnaligum journalistum við hjálp frá faktóli at avdúka, hvussuleiðis kapitalurin og profitturin eirindarlest misbrúka vanliga lønarbeiðaran — okkum øll.

VIT finga at vita seguna um asbest, hetta tilfarið, sum verður brúkt í túsundtals lutum — frá byggiisolering til vanlig húsarhaldstól. Hvussuleiðis stórar og multinationalar fyrirkurur í USA, Canada og Bretlandi í skjótt 100 ár hava framleitt asbest í stórum námum ymsa staðni í heiminum.

TAD kom fram í hesi ensku sendingini, at støðugt fleiri fólk doyggja av asbestose og mesothelioma, ið eru sera álvarsligar krabbameins-sjúkur, ið stava frá asbest. Bert við at vera í einum asbestumhvørvi í stutta tíð, tað verið seg á einum virki, har arbeitt verður við hesum tilfari, ella tú sum barn hevur spælt í dungunum av asbestburturkast, so er móguleiki fyri, at tú er vorðin deyðasjúkur — »smittaður«. Men so snikandi er henda sjúkan, at tað kunnu ganga hálvthundrað ár, frá tí tú hevur fingið asbesttræðirnar í teg, til tú gerst sjúkur og doyri.

TAD man neyvan nakrantíð áður hava verið vístur so óhugnaligur »gysari« frá veruliga lívinum sum hesin filmurin — atombumbuspreingarnar í Japan og gassingina av jødunum undantikið.

EITT er tað, at vitanin um asbest-sjúkuna nú er vorðin so mikið álitandi, at vit við vissu kunna siga, at asbest eru vandamikil. Eitt annað er, at vit í dag fáa at vita, at tey mongu virkini, sum í nógv nógv ár hava vunnið sær milliardi av krónum í profitti, hava sum mansmorð roynt at dylja vandan við at umgangast asbest. Tað vil siga, at framleiðararnir, teir, ið heysta størsta ágóðan av asbest-profittinum, hava verið

vitandi um, at arbeiðsfólk teirra hava verið útsett fyri álvarsligum sjúkum.

LITÍÐ og einki hevur verið gjørt fyri at verja tey fólk, sum arbeiða við hesum evni. M.a. er vanligt at gamalt asbest-tilfar verður lagt út á dungar, har børnini spæla og sostatt anda hesar vandamiklu træðir í seg. Kapitalsins oddamenn hava latið eygu og oyru aftur, meðan teir hava kunnað sovið sín tryggja svævn heima í asbestfrium umhvørvi.

HENDA sendingin er eitt álvarsamt varskóg til øll tey, sum í tí dagliga trúgva, at alt tað, sum kapitalsins oddamenn siga, er tað besta fyri okkum øll. Vit hoyrdu arbeiðararnar svara, tá teir vórðu spurdi, um teir kendu nakað til asbestvanda, at tað høvdu teir einki hoyrt um.

OG leita vit aftur til árið 1918 vóru tað tryggingarfeløg í USA, sum ikki vildu tryggja arbeiðsfólk imóti asbest-sjúku. Longu tá vóru teir vitandi um vandan. Í dag skriva vit 1985 og nústaðni sleppur ein sjónvarpsending út til siggjarnar og gevur okkum eina hóming av tí, sum so leiingi hevur verið tagt burtur — við vilja.

VIT finga eisini at vita, at nú vesturheimurin er farin at mótmæla asbest-framleiðslu og seta strangari trygdartiltøk í verk, eru asbestfyrirkurnar farnar at gera iløgur í triðjalandum, tí har eru eingi krøv um trygd, og har eru fólk heilt óvitandi um vandan. Tey arbeiða fegin fyri nakrar krónur dagliga fyri at rinda kapitalsins oddamenn enn fleiri krónur í lummarnar.

FØROYINGAR eiga eisini at vakna. Vit siga okkum at vera upplýst fólk, men hvat vita vit í veruleikanum og hvat verður ikki dult fyri okkum!

SO skjótt sum brúkarafelagsskapir og onnur bevíst tala at so spruttar frá pennum hjá verjusoldatum kapitalsins og profitsins. Útspilling og láturliggeir er tað tey bevístu fáa tveitt aftur í andlitíð — afturfyri at vísa á vandamála og ræðuleikar, sum eru við at raka mong av okkum og sum fara at raka enn fleiri í næstu framtíð.

FRAMLEIDSLAN av asbest verður at tvífalda um ár 2000. — Um somu tíð meta amerikanarar at 200.000 — onkur heldur 1 mill. amerikanarar — fara at doyggja av asbestsjúkum.

OG hvat gera asbeststjórnarnir — jú teir snara sær á í djúpu sessum sínum, peika á heimskortið og biðja undirsáttar sínar fara út í triðjalandini at byggja nýggjar asbestverksmiðjur. Og vit hyggja at við stórum eygum!

jamu

Sosialurinn og kirkjan

Eg veit ikki, um Høgni Djurhuus avmyndar almennu leiðsluna á tíðindablaðnum Sosialinum, men ger hann tað, kemur tað óivað blaðnum og flokkinum aftur í gráum kálvskinni tey ósakligu og hatafullu »ummælir« hesin blaðmaður kemur við av sendingum í útvarpinum. Sum nú seinasta hósdag, har hansara egna »kompleksir« úr einum Nunnuskúla skulu verða grundarlag fyri einum álopi á núverandi katólska prestin sum er reiðiliga nýggjur í sinum starvi.

Hesi somu religiøsu kompleksir fáa hann eisini at kalla Berg Jacobsen í London — hendan frálíka tíðindamann útvarpsins, ikki fyri tíðindamann, men enn tá Guðs mann í London. Annars er Bergur í sinum tíðindasendingum blaðmaður og ikki prestur. At sendingin varð send sunnudag, kann ikki verða brigslað Bergi, men kanska Høgni Djurhuus eisini her hevur undirlutakenslur, tí Bergur er jú ikki í fakfelagnum hjá føroysku blaðmonnum.

Annars er ikki so langt síðani tá ið Sosialurinn var og vitjaði sama Berg Jacobsen í London — óførar greinir, spennandi og hugtakandi og Bergur róstur upp til skýggja, men tað var kanska upp undir val?? Tá var kirkjan alt í einum ikki so reaktioner longur! Heldur ikki tá ið Sosialurinn stakk inn á gólvið hjá Jóhan Nielsen, presti, sála, í Sandvík, beint upp undir seinasta fólkatingsval. Tá var kirkjan ella partar av henni góðar nokk at kunna brúka imóti álopinum frá mótsælummonnum, at Sosialurinn og javnaðarflokkurin í roynd og veru vóru kristindómnum figgindaliga sinnað.

Eg hugsi, at Jóhan Nielsen hevði vent sær í gróvinu, tá hann frætti, at hansara egna blað og flokkur stungu hann og hansara kirkju í bakið, at tey altíð vóru illviljað móti fakfeløgum (og tí minna manninum) — tann Jóhan, sum í Kristi navni gjørdi alt fyri teimum ella stóðu og litið mentu.

Høgni er ikki verður at ummæla slíkt hann ikki hevur skil fyri. Hann

kennir óivað einki til tað rættvísisstriðið, ið kirkjan í kristindómsins navni stendur á odda fyri í stórum portum av Suðuramerika (t.d. bispurin Halder Camera) og í Suðurfrika (Desmond Tutu, bispur, ið nýliga fekk friðarheiðursløn Nobels).

Men, halt bara á, Høgni Djurhuus, einaferð verður val aftur og tá verða tað tey, ið fara at minnast ta negativu umrøðu, ið tíðindablaðið Sosialurin (og javnaðarflokkurin), hevur tikið til kirkju, kristindóm og prestar. So vita vit ið hvussu er, hvar krossurin ikki skal setast.

Klaksvíkingur

Viðmerking

Satt at siga skilji eg ikki, hví tú »Klaksvíkingur« er so uppsetur. Eitt er tað, at tú ikki er samdur við Høgna Djurhuus. Tað hevur tú allan rætt til.

Men at koma við hótanum um, at javnaðarflokkurin skal fáa aftur tað, sum hesin persónur skrávar, í gráum kálvskinni, tað haldi eg er at taka munnin ov fullan. Hetta verður so tin meting. Min meting er tann, at sum ummælari av útvarpsendingum má tað vera upp til Høgna Djurhuus, hvat hann heldur, eisini um tíðindasendingarnar hjá Bergi Jacobsen. At undirritaði hevur gjørt samrøður við sama prest, haldi eg ikki hevur nakað við hetta útvarpsummæli at gera.

Tú »Klaksvíkingur« skal vita, at leiðslan á Sosialinum leggur ikki haft á blaðfólkini ella gevur teimum munnkurv. Tí, hvat er tá skrivifrælsið, sum tú eisini ger brúk av (men goymir teg undir dulnevni), so vert! Hvønn týðning hansara metingar fara at hava fyri eitt komandi lótingsval hevur heldur einki við hetta málið at gera. Tí eitt ummæli vil altíð vera persónligt — eins egna meining.

Tú nevnr samrøðurnar við Jóhan Nielsen. Ja, tað, sum hesar samrøður innihildu var nakað, sum Jóhan sjálvur vildi hava fram, nevniliga hetta, at

tað ber illa til at skilja politikk og kristindóm. Bæði eru álvarssom samfelagsmál, sum viðvíkja okkum øllum. Johan ynskti eisini at visa aftur tann nógv kritikkini móti javnaðarflokkinum, um at hann var ein ógudiligur flokkur.

Eg haldi, tú er ósakligur, tá tú sigur, at Sosialurin hevur givið kristindómnum, kirkju og prestum eina sera negativa umrøðu. Tí júst við samrøðunum við bæði Berg og Jóhan hava vit tá vist tað øvuga. Og tað fara at koma fleiri samrøður við prestar.

Lat meg enda við hesum, vit øll eru so errin av og fegin um, at vit kunnu kalla okkara samfelag fyri eitt demokratiskt og frælst samfelag, har ein og hvør hevur loyvi at siga sína EGNU hugsan. Hvi vil tú »klaksvíkingur« ikki loyva Høgna at hava sína hugsan. Tað nýtist ikki at vera Sosialsins hugsan fyri tað.

Tann dag leiðslan á Sosialinum fer at einskæta øll, sum skriva í blaðið soleiðis at alt kann standa sum nakað, ið Sosialurin meinir, tað verður litið eftir av tí loyprista skrivifrælsinum og tankafrælsinum fyri tað.

Vit, sum loyprista hetta frælsið, lat okkum eisini vera tilreiðar at siggja og hoyra, hvat hini halda.

Tað er tú »klaksvíkingur« ikki sinnaður til, sambært bræv títt, tí tú ynskir at revsa Sosialin og eisini javnaðarflokkinn, tí at júst Sosialurin hevur loyvt einum persóni at hava og siga sína hugsan, sum ikki samsvarar við tína.

Men hetta er als einki nýtt. Hvørja ferð vit her á blaðnum hava vist eina opna linju, har vit hava ynskt, at øll skulu sleppa at siga sína hugsan, so koma slík sum hesin »klaksvíkingur« og vilja brúka ærleika og opinleika blaðsins júst til at revsa javnaðarflokkinn.

Og tit skriva undir dulnevni. Høgni er so mikið frægur, at hann eins og Bergur prestur torir at leggja navn sitt til. Tað eru menn, ið tora og tí mugu tola kritikk eisini.

Jan Müller

Gott samanhald

Harra blaðstjóri hys mær hesum hugleiðingum. Tað man helst verða bert av tilvild, at Harra Bergur Jacobsen aftur kom við bretskum tíðindum frá ervinum eftir kolanáms-

verkfallið. Sum eyðvita var hetta eisini sunnudag í tíðindunum 12.20. Eins og seinast eg hoyrði B. Jacobsen um somu tíð sunnudagin 3/2 h.ár. Sat eg eisini hesaferð og tá døg-

urða. Tað er synd at siga, at nettupp tey tíðindini settu betri smakk í matin. Eg bleiv álvarsamur og hugsunarssamur. Farið er farið! Bretar, um ikki allir, siga sum vit